

Anvisningar om statsbidrag till kommuner för åtgärder i syfte att stärka socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens beredskap

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att fördela statsbidrag till kommuner för att stärka socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens beredskap så att verksamhet inom socialtjänst och hälso- och sjukvård kan upprätthållas under höjd beredskap. Läs dessa anvisningar innan ni fyller i och lämnar in ansökan.

Statsbidraget regleras i förordningen (2023:490) om statsbidrag till kommuner för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens beredskap (förordningen).

Begrepp

Med *socialtjänst* avses verksamhet som bedrivs enligt socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Med *hälso- och sjukvård* avses verksamhet som en kommun ansvarar för enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Med *höjd beredskap* avses antingen skärpt beredskap eller högsta beredskap.¹ Vid högsta beredskap är Sverige i krig. Skärpt beredskap kan ske vid till exempel krig eller konflikter i Sveriges närområde, eller om läget i omvärlden allvarligt påverkar vårt land eller hotar vår säkerhet och självständighet. Regeringen kan besluta om höjd beredskap för att stärka Sveriges möjligheter att försvara sig.²

Bakgrund

För att stödja kommunerna fick Socialstyrelsen och länsstyrelserna under 2021 ett uppdrag om kartläggning och stöd av socialtjänstens och den kommunala hälso- och sjukvårdens beredskap (S2021/05469).

---

¹ Lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap

² Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Om höjd beredskap och krig, Krisinformation.se

I juni 2022 fick länsstyrelserna i uppdrag att utgöra ett regionalt stöd till kommunerna i arbetet med den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens krisberedskap och civila försvar (S2022/03174).

Det betyder att kommunen kan vända sig till länsstyrelsen för stöd i arbetet med att identifiera behov och prioritera beredskapsåtgärder samt dialog om hur arbetet med analysen och åtgärderna fortskrider.

Handlingsplan för totalförsvaret

För att åstadkomma en sammanhängande totalförvarsplanering har Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, tagit fram en handlingsplan *Handlingskraft – Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021–2025*. I *Handlingskraft* framgår bl.a. scenario och antaganden som utgångspunkter för aktörers arbete med civilt försvar.³ Läs mer om *Handlingskraft* på [Kunskapsguiden.se](https://kunskapsguiden.se). Ett nytt försvarsbeslut förväntas i början på 2025 vilket kan innebära vissa förändringar på det civila försvarets inriktning för kommande försvarsbeslutsperiod.

Bidragets storlek

Statsbidraget fördelas under förutsättning att Riksdagen beviljar medel för ändamålet. Bidragets storlek fastställs i regleringsbrev som beslutas under december månad.

Vilka kan söka bidraget?

Statsbidraget kan sökas av kommuner.

Vad kan kommunerna söka bidrag för?

Kommuner kan ansöka om statsbidrag för *förberedande* åtgärder som behövs för att verksamheter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård kan upprätthållas under höjd beredskap. Statsbidraget kan även sökas för åtgärder inom krisberedskap som leder till att verksamheterna kan upprätthållas under höjd beredskap.⁴ Däremot kan åtgärder vid en inträffad händelse inte finansieras med statsbidraget.

---

³ <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/arbetsmetoder-och-perspektiv/krisberedskap-och-civilt-forsvar/stod-for-beredskapsarbete/planera-for-hojd-beredskap>

⁴ På kunskapsguiden.se finns utförlig beskrivning av begreppen *civilt försvar*, *höjd beredskap* och *krisberedskap*

Kostnader för personal

Statsbidrag kan sökas för lönekostnader för personal inom de förvaltningar som arbetar med åtgärder inom de sju nedanstående områdena för att stärka socialtjänst och hälso- och sjukvården under höjd beredskap. Statsbidraget kan även användas för lönekostnader för beredskapssamordnare, säkerhetssamordnare eller motsvarande. Statsbidraget ska endast bekosta den del av tjänsten som avser arbete med att stärka socialtjänstens och/eller hälso- och sjukvården under höjd beredskap.

Övriga kostnader

Bidraget kan även sökas för övriga kostnader inom de sju nedanstående områdena, exempelvis kostnader för köpta tjänster och konsultarvode. Även avseende övriga kostnader får bidraget endast bekosta den del som avser arbete med att stärka socialtjänsten och/eller hälso- och sjukvården under höjd beredskap.

Områden och åtgärder

Kommunen kan ansöka om medel till åtgärder inom ett eller flera av följande sju områden:

1. Krigsorganisation och krigsplacering

Kommunen kan ansöka om bidrag för:

- Planering av kommunens krigsorganisation och dess bemanning
- Utbildning och information till deltagare i krigsorganisation
- Deltagande i utbildningar och övningar rörande krigsorganisation
- Kostnader för anpassningar av HR-system och andra administrativa åtgärder som kan krävas för arbetet med krigsorganisationens bemanning
- Kostnader för samverkan med privata aktörer för planering som rör personalförsörjning, avtal, leveransförmåga och liknande kopplat till socialtjänst och hälso- och sjukvårdsverksamhet under höjd beredskap. Statsbidraget täcker inte kostnader för avtal.

2. Samverkan och ledning

Kommunen kan ansöka om bidrag för att genomföra kunskapshöjande och förmågehöjande insatser, samt för samverkan och ledning under höjd beredskap i socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården.

3. Kontinuitetshantering

Kommunen kan ansöka om bidrag för att arbeta med kontinuitetshantering för socialtjänst och hälso- och sjukvård för att upprätthålla verksamhet under höjd beredskap. Det kan exempelvis vara kontinuitetsplaner för försörjningsberedskap och personalplanering.

4. Beredskapsplanering

Beredskapsplanering innefattar hur verksamheten ska kunna hantera större, långdragna allvarliga händelser under höjd beredskap. Kommunen kan utifrån detta ansöka om bidrag för att utifrån risk- och sårbarhetsanalyser upprätta beredskapsplaner. Kommunen kan även ansöka om bidrag för planering av storskalig utrymning och/eller planering av ett ökat antal individer som är i behov av hälso- och sjukvård eller socialtjänst under höjd beredskap. Medel kan även sökas för kommunens deltagande i aktörsgemensam planering av totalförsvaret.

5. Utbildning och övning

Kommunen kan ansöka om bidrag för;

- Deltagande i eller anordnande av utbildningar och övningar, konferenser och nätverksträffar inom området civilt försvar
- Stabs- och scenarioövningar
- Planering, genomförande och utvärdering av samverkansövningar på lokal, regional och nationell nivå avseende civilt försvar
- Lokala och regionala övningsplaner som syftar till att stärka socialtjänst och hälso- och sjukvården under höjd beredskap
- Kompetensutveckling, utbildning och övning med andra aktörer för att stärka socialtjänst och hälso- och sjukvården under höjd beredskap

6. Informationssäkerhet

Informations- och cybersäkerhet handlar om att skydda viktig information och system så att obehöriga inte kan komma åt dem, att de inte kan manipuleras samt säkerställa att de kan användas som det är tänkt och är tillgängliga där och när de behövs. Utifrån detta kan kommunen ansöka om bidrag för risk- och sårbarhetsanalyser samt åtgärder utifrån analyserna inom socialtjänst och hälso- och sjukvård.

7. Målgruppsanpassad kriskommunikation

Kommunen kan ansöka om bidrag för att ta fram och anpassa kommunikationsplaner för höjd beredskap för verksamheter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård till de som har särskilda behov av kommunikation och att det finns lättillgängliga stöd att använda för att delge information till så många som möjligt.

Övriga områden

Statsbidrag kan även sökas för kostnader för åtgärder inom andra områden som är prioriterade för kommunernas arbete med socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens beredskap i syfte att verksamhet kan upprätthållas under höjd beredskap.

Bidrag till privata aktörer

En kommun kan söka medel för utbildning och övning tillsammans med av kommunen upphandlade utförare av verksamhet inom socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Kommunen kan även söka medel för planering tillsammans med de upphandlade utförarna ifråga om kontinuitetshantering, beredskapsplanering, samverkan och ledning samt informationssäkerhet och målgruppsanpassad kriskommunikation för att stärka socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens beredskap som resulterar i att kommunens verksamheter inom socialtjänst och kommunala hälso- och sjukvård kan upprätthållas under höjd beredskap.

Det är kommunen som mottagare av bidrag som ansvarar för redovisning och utvärdering enligt 13 § i förordningen samt för att återbetala bidrag som inte har använts i enlighet med beslut, 16 § i förordningen.

Bidrag till investeringar

En förutsättning för att beviljas statsbidrag för investering är att den tydligt stärker beredskapen inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård så att verksamhet kan upprätthållas under höjd beredskap. Socialstyrelsen rekommenderar att kommunen utgår ifrån framtagen risk- och sårbarhetsanalys vid ansökan om statsbidrag för investeringar.

Kommunen kan ansöka om bidrag för åtgärder inom följande områden;

- Anpassning av lokaler för att möjliggöra vård och omsorg även under höjd beredskap
- Elförsörjning
- Vattenförsörjning
- Värmeförsörjning
- Robust kommunikation

Bidrag får enligt 7 § andra stycket i förordningen ges med högst 30 procent av den totala kostnaden för investeringen.

När det gäller statsbidraget ska kommunerna följa de regler för bokföring, bland annat i fråga om avskrivning och periodisering av kostnader, som i övrigt gäller inom kommunal verksamhet.

Bidrag till utrustning och material

Socialstyrelsen rekommenderar att kommunen utgår ifrån framtagen risk- och sårbarhetsanalys vid ansökan om statsbidrag för utrustning och material.

Kommunen kan ansöka om inköp av utrustning och material för att minska sårbarheten inom socialtjänst och hälso- och sjukvården under höjd beredskap. Det kan exempelvis vara inköp av material och medicinteknisk utrustning för lagerhållning som kan nyttjas under höjd beredskap.

Bidrag får enligt 7 § andra stycket i förordningen ges med högst 30 procent av den totala kostnaden för inköp av utrustning och material för lagerhållning. En förutsättning för att beviljas statsbidrag för utrustning och material är att inköpen tydligt stärker beredskapen inom socialtjänst och/eller hälso- och sjukvård så att verksamhet kan upprätthållas under höjd beredskap.

När det gäller statsbidraget ska kommunerna följa de regler för bokföring, bland annat i fråga om avskrivning och periodisering av kostnader, som i övrigt gäller inom kommunal verksamhet.

Kostnader som inte omfattas av statsbidraget

Kommunen kan inte beviljas statsbidrag för:

- Arbete med krisberedskap som inte har betydelse för höjd beredskap.
- Investeringar och utrustning som avser kommunal ledningsplats. För kommunala ledningsplatser har kommunen möjlighet att söka medel för en del av kostnaden från MSB i särskild ordning.
- Investeringar för att stärka den generella IT-säkerheten.
- Abonnemangskostnader för Rakel. MSB subventionerar redan idag abonnemangavgiften för kommuner. Kommuner har även möjlighet att söka medel från MSB för viss Rakelutrustning inom ramen för stödet till kommunala ledningsplatser.
- Tjänsteman i Beredskap (TiB). Statsbidraget kan inte användas för personalkostnader för Tjänsteman i Beredskap (TiB).
- Generellt säkerhetsarbete. Statsbidraget kan inte användas för internt skydd, exempelvis lås och larm, som inte är särskilt kopplat till det säkerhetsskydd som krävs för arbetet med civilt försvar.

Statsbidraget får inte heller bekosta del av tjänst eller åtgärd för vilka kommunen mottagit statsbidrag från andra myndigheter, till exempel del av tjänsten eller åtgärder som bekostas genom ersättningen från kommunernas överenskommelse om krisberedskap och civilt försvar.

När behöver Socialstyrelsen ha er ansökan?

Ansökan ska ha kommit in till Socialstyrelsen senast den 21 oktober 2024. Vi beräknar preliminärt att ge samtliga sökanden ett skriftligt besked om beslut i februari 2025.

När kan ni använda statsbidraget?

Socialstyrelsen betalar ut beviljat statsbidrag under 2025. Bidraget avser kostnader för åtgärder som har genomförts från och med den 1 januari - 31 december 2025.

Villkor för statsbidraget

Förutsättningarna för statsbidraget anges i förordningen (2023:490) om statsbidrag till kommuner för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens beredskap (förordningen). Statsbidrag får lämnas inom socialtjänstverksamhet och hälso- och sjukvårdsverksamhet.

En ansökan om bidrag ska innehålla

1. uppgift om vilken kommun som ansöker,
2. den eller de åtgärder (områden) för vilka bidrag söks
3. uppgift om beräknade kostnader för att genomföra åtgärderna och hur stor andel av kostnaderna som bidraget söks för,
4. uppgift om sökt belopp, och
5. övriga upplysningar som behövs för att pröva ansökan.

Bidrag får inte ges till en kommun som har beviljats annat offentligt stöd för samma åtgärd, 6 § förordningen.

Hur får kommunen del av statsbidraget?

Statsbidraget betalas ut engångsvis. Ansökan görs via Socialstyrelsens e-tjänst. Övriga bilagor bifogas i e-tjänsten. Läs mer om e-tjänsten i faktarutan:

Vägledning för ansökan via e-tjänst

Innan ni ansöker om bidraget behöver behörig företrädare (eller en person med fullmakt från denne) ansöka om att bli ombud. Tänk på att vara ute i god tid för att ansöka om att bli ombud. Beräknad handläggningstid är en månad.

► [Läs mer om ombudsansökan](#)

Efter att er ombudsansökan beviljats kan ni ansöka om statsbidraget via e-tjänsten. Ni ansöker via webbformuläret som ni hittar genom att klicka på ”Ansök nu” för det specifika bidraget som ni hittar under rubriken ”öppna utlysningar” i inloggat läge.

Kom ihåg att ladda upp och spara de bilagor som Socialstyrelsen begär i e-tjänsten.

Vad gäller vid hinder mot utbetalning, återbetalning och återkrav av bidrag?

Socialstyrelsen får besluta att ett beviljat bidrag helt eller delvis inte ska betalas ut om det finns grund för återbetalning enligt 16 § förordningen.

En kommun som har tagit emot statsbidrag enligt förordningen är återbetalningskyldig om:

1. bidraget har lämnats felaktigt eller med för högt belopp,
2. bidraget helt eller delvis inte har använts eller inte har använts för det syfte som det har lämnats för,
3. mottagaren inte har lämnat en sådan redovisning som avses i 13 §, eller
4. villkor i beslutet om bidrag inte har följts.

Om mottagaren är återbetalningsskyldig ska Socialstyrelsen besluta att helt eller delvis kräva tillbaka bidraget. Om det finns särskilda skäl för det, får Socialstyrelsen besluta att helt eller delvis avstå från återkrav.

Vad gäller för återrapportering av bidrag?

Varje kommun ska i mars 2026 återrapportera hur statsbidraget för 2025 har använts tillsammans med en bedömning av bidragets resultat i förhållande till det syfte med bidraget som anges i 2 § förordningen. Mer information om redovisningen publiceras på statsbidragets hemsida under 2025.

Vid återrapportering av statsbidraget kommer Socialstyrelsen att begära in uppgifter om kostnader och genomförda åtgärder därför är det viktigt att ni ser till att dokumentera uppgifter om hur ni använder bidraget och vad ni uppnår.

Kontakt

Frågor om statsbidraget (ansökan och uppföljning) skickas till funktionsbrevlåda, statsbidrag.beredskap@socialstyrelsen.se.

Kunskapsstöd

Det finns olika material som stöd till kommunens kartläggning och arbete med socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens beredskap. Nedanstående lista ger förslag på webbplatser och aktuellt material på bl.a. Kunskapsguiden.se och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

- Kunskapsguiden.se⁵
- Handlingskraft - *Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021–2025.*⁶
- Handbok i kommunal krisberedskap⁷
- MSB:s vägledning *Rätt person på rätt plats.*⁸

⁵ <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/arbetsmetoder-och-perspektiv/krisberedskap-och-civilt-forsvar/introduktion-och-beskrivning-av-temat/>

⁶ <https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/2-om-forsvarsmakten/dokument/handlingskraft.pdf>

⁷ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samlat-stod-till-kommuner/handbok-i-kommunal-krisberedskap/>

⁸ <https://www.msb.se/sv/publikationer/ratt-person-pa-ratt-plats--vagledning-for-krigsorganisation-och-krigsplacering/>

- MSB:s vägledning *Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar*.⁹
- MSB erbjuder ett samlat metodstöd kring kontinuitetsshantering.¹⁰
- MSB erbjuder metodstöd kring beredskapsplanering.¹¹
- Mer information om informationssäkerhet finns på MSB.se under ämnesområdet ”*Informationssäkerhet, cybersäkerhet och säkra kommunikationer*”.
- Kartläggning av den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap:¹²
  - *Stärkt beredskap inom kommunal hälso- och sjukvård och socialtjänst – Slutredovisning.*
  - *Kartläggning av den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap.*
  - *Långsiktig plan för den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap.*

---

⁹ <https://www.msb.se/sv/publikationer/gemensamma-grunder-for-samverkan-och-ledning-vid-samhallsstoringar/>

¹⁰ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civil-forsvar/samhallsviktig-verksamhet/kontinuitetsshantering/>

¹¹ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civil-forsvar/risk--och-sarbarhetsanalyser/>

¹² [Kunskapsguiden.se](https://www.kunskapsguiden.se)

